

Sygn. akt IV CSK 53/06

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 czerwca 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Jan Górowski

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M.O.

przeciwko Bank [...]SA

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 29 czerwca 2006 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 1 lipca 2005 r., sygn. akt [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania pozostawiając temu
Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 1 lipca 2005 r. Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 29 listopada 2004 r. i pozbawił wykonalności bankowy tytuł egzekucyjny z dnia 11 czerwca 2003 r. wystawiony przez Bank S.A. przeciwko M.O. (powodowi w sprawie) - w całości.

W sprawie zostały poczynione następujące ustalenia:

Umową z dnia 17 stycznia 2000 r. BankW. S.A. (poprzednik prawny pozwanego Bank S.A.) udzielił kredytobiorcy W.L. kredytu konsumpcyjnego w wysokości 3.000 zł. Na zabezpieczenie wierzytelności W.L. wystawił weksel *in blanco*. Poręczenia wekslowego udzielił powód M.O. Sporządzona deklaracja wekslowa przewidywała prawo Banku uzupełnienia weksla na sumę odpowiadającą zadłużeniu z tytułu kredytu objętego umową z dnia 17 stycznia 2000 r. łącznie z odsetkami, prowizją i kosztami postępowania; opatrzenie weksla klauzulą „bez protestu”; opatrzenie datą płatności tożsamą z datą wymagalności lub - według uznania wierzyciela - po dacie wymagalności. Z powołaniem się na umowę kredytową powód złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji do kwoty 51.000 zł. Umowa z dnia 17 stycznia 2000 r. została uzupełniona aneksem z dnia 4 lutego 2000 r. Przewidziano tam udzielenie kredytobiorcy W.L. „drugiej transzy kredytu” w wysokości 14.000 zł. Strony ustanowiły także dodatkowe zabezpieczenie w postaci poręczenia wekslowego udzielonego przez J.S. prowadzącego działalność jako „N.”. Powód M.O. nie został zawiadomiony o uzupełnieniu umowy ani o treści aneksu.

W dniu 11 czerwca 2003 r. pozwany Bank wystawił bankowy tytuł egzekucyjny na łączną kwotę 12.980,67 zł wskazując jako podstawę zobowiązania weksel stanowiący zabezpieczenie umowy kredytowej z dnia 17 stycznia 2000 r. Postanowieniem z dnia 9 października 2003 r. Sąd Rejonowy w G. nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu także w stosunku do powoda. Przeciwko osobom objętym tytułem wykonawczym, w tym przeciwko powodowi, wszczęte zostało postępowanie egzekucyjne.

Sąd Okręgowy oddalił powództwo uznając za niezasadny zarzut powoda, że do wypełnienia weksła doszło z naruszeniem treści deklaracji wekslowej. Zdaniem tego Sądu zawarcie w dniu 4 lutego 2000 r. aneksu do umowy kredytowej pozostaje bez wpływu na zakres odpowiedzialności powoda. Udzielił on poręczenia za wszelkie zobowiązania wynikające z określonego stosunku prawnego. Tym stosunkiem prawnym jest umowa kredytowa wraz z aneksem.

Sąd pierwszej instancji uznał też za nieudowodnione twierdzenie powoda, że udzielone poręczenie wekslowe jest nieważne ze względu na brak zgody małżonka, a dokonana czynność przekracza zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym.

W wyniku apelacji powoda Sąd Apelacyjny uwzględnił jego żądanie i pozbawił tytuł egzekucyjny wykonalności. Sąd wskazał na bezsporne ustalenie, że powód udzielił poręczenia wekslowego w przekonaniu, że weksel wystawiony przez kredytobiorcę *in blanco* ma na celu zabezpieczenie kredytu udzielonego wystawcy weksła w wysokości 3.000 zł. Udzielenie dalszego kredytu w drodze aneksu do umowy jest bezskuteczne w stosunku do powoda, gdyż nie do przyjęcia jest, aby zakres poręczenia wekslowego mógł zostać rozszerzony bez zgody poręczyciela; wynika to z ogólnych zasad prawa wekslowego. Z deklaracji wekslowej wynika, że weksel wystawiony został na zabezpieczenie spłaty kredytu w wysokości 3.000 zł. Powód nie wyraził zgody na rozszerzenie swego poręczenia na kredyt udzielony wystawcy weksła w dniu 4 lutego 2000 r.

W takiej sytuacji pozwany Bank mógł dochodzić od powoda jedynie zapłaty kredytu w kwocie 3.000 zł. Nie wykazał on jednak, że w dacie wypełnienia weksła *in blanco* kredytobiorca zalegał ze spłatą kredytu w tej wysokości. Skoro zatem Bank dochodzi należności z tytułu kredytu udzielonego w dniu 4 lutego 2000 r., którego spłata nie została poręczona przez powoda, jego powództwo jest zasadne (art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c.).

Skarga kasacyjna pozwanego Banku oparta została na obu podstawach. W ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania skarżący wskazuje art. 328 § 2 w związku z art. 391 k.p.c. przez nie powołanie podstawy prawnej wyroku i ograniczenie się do wskazania ogólnych zasad prawa wekslowego; art. 385 k.p.c. przez jego nie zastosowanie oraz art. 843 § 3 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. przez

przerzucenie na pozwanego ciężaru dowodu w zakresie wykazania swojego roszczenia. W ramach naruszenia prawa materialnego - art. 32 prawa wekslowego przez jego błędną wykładnię i pominięcie przy orzekaniu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawowym problemem, którego rozwiązanie przesądzać będzie o treści rozstrzygnięcia sprawy, jest wykładnia art. 32 ust. 1 prawa wekslowego, a mówiąc bardziej precyzyjnie kwestia, co oznacza nie kwestionowane założenie, że rozszerzenie zakresu poręczenia wymaga dla swej skuteczności zgody poręczyciela. Sąd Apelacyjny odwołał się tej zasady wskazując jako podstawę ogólne zasady prawa wekslowego. Skarżący zarzuca, że jest to niewystarczające wskazanie podstawy prawnej rozstrzygnięcia.

Podzielić należy ten zarzut o tyle, że sam problem wymagał szerszej analizy z uwzględnieniem okoliczności rozpoznawanej sprawy. Rozważenia wymaga bowiem, co oznacza określenie „rozszerzenie zakresu poręczenia” (sama zasada nie może być kwestionowana).

Rozpocząć należy od stwierdzenia, że zakres odpowiedzialności awalisty jest tożsamy z zakresem odpowiedzialności tego, za kogo udzielono poręczenia. W rozpoznawanej sprawie powód udzielił poręczenia za wystawcę weksla, zatem jego odpowiedzialność będzie taka sama, jak wystawcy. Odpowiedzialność wystawcy zaś obejmuje obowiązek spłaty kredytu w wysokości 17.000 zł (3.000 zł + 14.000 zł jako „druga transza”) wraz z odsetkami, prowizją i dodatkowymi kosztami. Z uwagi jednak na szczególne okoliczności udzielenia kredytu, wprowadzie na podstawie tej samej umowy, ale umowy, której treść zmieniona została późniejszym aneksem, o którym poręczyciel nie wiedział, powstaje pytanie, czy powód ponosi odpowiedzialność jedynie za spłatę 3.000 zł, czy także dodatkowych 14.000 zł uzyskanych przez wystawcę weksla. Teoretycznie możliwe są dwa rozwiązania. Pierwsze, że samo zwiększenie kwoty udzielonego kredytu jest już rozszerzeniem zakresu zobowiązania poręczyciela; drugie, że zmiana wysokości udzielonego kredytu w ramach tej samej umowy kredytowej nie stanowi wystarczającej podstawy do przyjęcia, iż doszło do rozszerzenia zakresu odpowiedzialności.

Dokonanie wyboru jednego z proponowanych rozwiązań musi nastąpić z uwzględnieniem okoliczności konkretnej sprawy. Z dotychczasowego orzecznictwa wynika bowiem, że pojęcie „rozszerzenie zakresu odpowiedzialności poręczyciela” powinno być rozumiane dosyć wąsko. Chodzi o takie sytuacje, jak objęcie odpowiedzialnością wekslową zobowiązań z innego tytułu niż określony w deklaracji wekslowej (wypełnienie weksla *in blanco* w związku z innym roszczeniem niż zabezpieczone pierwotnie - zob. wyroki SN z dnia 25 września 1996 r., II CKU 1/96, Prokuratura i Prawo 1997. nr 2. s. 32 i z dnia 13 stycznia 1998 r., II CKU 12/96 nie publ.; objęcie odpowiedzialnością wekslową nie tylko zobowiązań z tytułu uszczerbku w mieniu powierzonym, ale także z tytułu kar umownych - zob. wyrok SN z dnia 26 listopada 1973 r. III CRN 269/73, OSPiKA 1975. nr 10. poz. 210). W takich sytuacjach poręczyciel może podnosić zarzut nieprawidłowego uzupełnienia weksla. Należy wnosić, że wypełnienie weksla wystawionego *in blanco* na wyższą kwotę niż „pierwsza transza” udzielonego kredytu i tym samym spowodowanie, że poręczyciel zostanie zobowiązany do uiszczenia wyższej kwoty niż pierwotnie określona, nie będzie pozostawało w sprzeczności z „podstawowymi zasadami prawa wekslowego” i nie będzie stanowiło rozszerzenia zakresu odpowiedzialności poręczyciela, dla skuteczności którego wymagana byłaby zgoda tego ostatniego. Niedopuszczalnym rozszerzeniem odpowiedzialności poręczyciela byłaby jedynie sytuacja, w której weksel niezupełny w chwili wystawienia zostałby wypełniony na kwotę wyższą niż maksymalna określona w deklaracji wekslowej.

Za przedstawionym stanowiskiem przemawia także specyfika poręczenia wekslowego. Formalna akcesoryjność zobowiązania poręczyciela wekslowego oznacza, że ponosi on odpowiedzialność pod tymi samymi warunkami i w tym samym zakresie, co dłużnik, za którego poręczył. Poręczenie za wystawcę weksla własnego rodzi odpowiedzialność taką, jak za akceptanta weksla trasowanego. Jest to zatem odpowiedzialność surowa, a dodatkowe ryzyko niesie ze sobą sytuacja, gdy weksel własny jest wekslem *in blanco*. Na problemy związane z sytuacją poręczyciela wekslowego zwrócił już uwagę Sąd Najwyższy podkreślając, że zobowiązanie to nie jest pochodne ani subsydiarne w stosunku do zobowiązania poręczonego. Poręczyciel zaciąga wobec remitenta własne zobowiązanie.

W przypadku weksla in blanco zakres dopuszczalnych zarzutów, które mogą zostać podniesione przez poręczyciela określa nie tylko art.17, ale także art.10 prawa wekslowego.

Z tych wszystkich względów za zasadny należy uznać zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 32 ust.1 prawa wekslowego. Zasadne są także zarzuty naruszenia art. 328 § 2 w związku z art. 391 k.p.c. Rzeczywiście, odwołanie się przez Sąd orzekający jedynie do ogólnych zasad prawa wekslowego należy uznać za niewystarczające określenie podstawy prawnej rozstrzygnięcia.

Co do zarzutu naruszenia art. 843 § 3 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. należy stwierdzić, że ciężar wykazania określonego faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Powód domagający się pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności powinien wykazać okoliczności uzasadniające jego żądanie. Jeżeli taką okolicznością jest spełnienie dochodzonego świadczenia, to oczywiście powoda obciąża stosowny dowód.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).